

історично сформованими протягом майже двох сторіч житловими масивами.

Як показує інноваційна практика взаємодії посадових осіб місцевого самоврядування з територіальними громадами, долати нагромаджену за останні роки соціальну втому й зневіру можна й треба, створюючи і підтримуючи навіть несміливі спроби самоорганізації населення. Згадаймо, хоча б, як іще десяток-півтора років тому люди з підозрою сприймали кроки по створенню громадських органів самоорганізації населення – як рецидив радянського. Тепер у фокус-групах все частіше звучить думка про те, що Центри громадських ініціатив – це добра, потрібна справа. Але й ремствують люди на те, що далеко не всі ініціативи доходять до влади. А якщо й доходять, то у скорегованому, залізному, підправленому чиновником вигляді.

Ясна річ, не кожна ініціатива може бути негайно реалізованою. Та влаштувати її публічне обговорення, дати експертну оцінку і відповідь – невже це поза межами можливого? Практика показує, що саме у ході таких дискусій виростають нові лідери, не заангажовані славним чи гірким минулим, а націлені в реально досяжне майбутнє. Вони не навчені обіцяти, але можуть показати громаді, на що вона сама здатна, якщо організовано візьметься за справу.

Світовий досвід засвідчує, що контроль громади за місцевою владою конче необхідний саме в умовах наростаючого правового безладдя та суцільного хаосу. Більш того, він є умовою подолання системної кризи українського соціуму. Алгоритми налагодження такого контролю з урахуванням українських реалій уже намічені. Саме у ході їх здійснення, як правило, б'є ключем ініціатива народних низів, про яких наші політики згадують, як правило, напередодні і під час виборів й одразу ж забувають після одержання сприятливих для себе результатів. Тим часом практика муніципального менеджменту, в тому числі й в Україні, вже виробила безліч інноваційних форм повернення довіри населення до влади. У той же час, недосконалість, а подекуди й відсутність виваженої, спрямованої на перспективу програми діяльності владних структур України стосовно налагодження конструктивних зв'язків з громадськістю стримує формування позитивного іміджу влади, руйнує довіру населення. Повернення її, на наш погляд, якраз і лежить через формування стратегічного мислення як якості державного службовця і посадової особи місцевого самоврядування.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Логіка проведеного дослідження дає змогу автору сподіватися, що його результати та висновки можуть стати базою для подальших наукових пошуків і стати корисними усім, хто цікавиться і вивчає державне управління.

Література.

1. Конституція України: Із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV // Кравченко В. В. Конституційне право України. – К. : Аттіка, 2006. – С. 483–533.
2. Закон про місцеве самоврядування в Україні. Науково-практичний коментар. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999. – 398 с.
3. Закон України «Про державну службу» // Черноног С.С. Державна служба: історія, теорія і практика: Навч. посіб. – К. : Знання, 2008. – С. 408–433.
4. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» // Черноног С. С. Державна служба: історія, теорія і практика: Навч. посіб. – К. : Знання, 2008. – С. 434–458

5. Берданова О. В., Бакуменко В. Стратегічне планування регіонального розвитку: На-вч. посіб. – К. : Вид-во НАДУ, 2007.

6. Могильний С. Чи можливий контроль громади над місцевою владою? Роздуми соціолога після досліджень у тринадцяти фокус-групах міста Бердянська // Город, 18 окт. 2007.

7. Оболенський О. Ю. Державна служба: Підручник. – К. : НЕУ, 2006. – 472 с.

8. Організаційно-правові та фінансові основи управління розвитком міста: монографія / авт. кол: В. М. Вакуленко, Ю. О. Оболенський, М. К. Орлатий та ін.; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 180 с. (Б-ка міського голови).

9. Проблеми взаємодії влади і громади // Фокусовані групові інтерв'ю в мікрорайонах м. Бердянська в рамках проекту «Створення дієвої системи громадського контролю за діяльністю влади». – Бердянськ: Видання АРІУ, 2007. – 104 с.

10. Серьогін С. Державний службовець у відносинах між владою і суспільством. Монографія. –Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2003. – 456 с.

11. Сучасна технологія підходу до розробки плану стратегічного розвитку міста та проведення його моніторингу. Методичні рекомендації. – Бердянськ: АРІУ, 2005.

12. Шаров Ю. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: Концептуальні аспекти. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

УДК 336.14

Світлана Осадчук

ДОХОДИ БЮДЖЕТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СВІТЛІ НОВОГО БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті розглянуто структуру доходів бюджетів місцевого самоврядування. Охарактеризовано систему доходів місцевих бюджетів та визначено основні проблеми їх формування. Проаналізовано зміни, внесені новим бюджетно-податковим законодавством та визначено їх вплив на формування доходів бюджетів місцевого самоврядування. Зроблено висновки та надано пропозиції щодо формування доходів бюджетів на місцевому рівні.

Ключові слова: *бюджети місцевого самоврядування, доходи, податки, збори, надходження, територіальні громади.*

Конституція України закріпила дві системи влади на місцевому рівні: місцеві державні адміністрації (які є місцевими органами виконавчої влади) та місцеве самоврядування (як публічну владу територіальних громад). Сутність місцевого самоврядування на сьогодні зводиться до гарантованого державою права та реальної здатності територіальних громад в межах

© Осадчук С.В., 2011.

Конституції та законів України вирішувати самостійно, під свою відповідальність питання місцевого значення [1, с. 10].

Держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, здійснює контроль за законним, доцільним, економічним, ефективним витрачанням коштів та належним їх обліком (ст. 62 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Держава є гарантом доходної бази місцевого самоврядування, яка має бути достатньою для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних стандартів. В Україні налічується близько 35 тис. населених пунктів, 12 тис. суб'єктів місцевого самоврядування і близько 11 тис. бюджетів. Але наявність такої кількості бюджетів на пряму не пов'язана з наявністю фінансово дієздатних територіальних громад, спроможних вирішувати питання місцевого значення. Питання вдосконалення формування доходної частини бюджетів місцевого самоврядування залишається актуальним.

Питанню формування доходів місцевих бюджетів присвячено наступні наукові публікації.

Ільяшенко В. [2] розглядає сутність, значення і роль місцевих бюджетів у фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування в Україні та аналізує бюджетне фінансування органів місцевого самоврядування. Науковець Крайник О. П. [3] в своїх працях аналізує напрями зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування та процеси децентралізації управління фінансовими ресурсами регіону.

Крім того, в 2010 р. були прийняті новий Бюджетний та Податковий кодекси, які вступили в дію з січня 2011 р., положення яких потребують детального вивчення та опрацювання.

Завданням статті є аналіз змін у формуванні доходної частини бюджетів місцевого самоврядування у світлі нового бюджетно-податкового законодавства.

Минулий, 2010-й рік, по праву можна вважати роком реформ, адже були прийняті такі важливі для системи державних фінансів нормативно-правові акти, як новий Бюджетний кодекс та Податковий кодекс. Зазначені документи привнесли досить багато змін до порядку формування доходів бюджетів місцевого самоврядування.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу [4] до бюджетів місцевого самоврядування відносяться бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах). В ст. 5 зазначено, що бюджети місцевого самоврядування є складовою частиною системи місцевих бюджетів країни.

При розгляді бюджетів місцевого самоврядування одним з основних підходів є поділ їх доходів на дві групи:

- 1 група – доходи, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів;
- 2 група – доходи, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Розглянемо зазначені групи з врахуванням змін нового законодавства.

Ст. 64 Бюджетного кодексу України визначає склад доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. До даної групи доходів належать наступні.

1. Податок з доходів фізичних осіб.

Даний податок є загальнодержавним. Встановлено наступні ставки податку:

- 15% – якщо дохід за місяць не перевищує 10 мінімальних заробітних зарплат;
- 17% – якщо місячний дохід перевищує 10 мінімальних заробітних зарплат (рахується від суми перевищення);
- для шахтарів – 10%.

Передбачено також оподаткування окремих видів доходів, отриманих фізичними особами, для даних доходів встановлено відповідні ставки податку. Податковим кодексом [5] введено поняття «податкова знижка» замість раніше існуючого терміну «податковий кредит».

Порядок зарахування податку з доходів фізичних осіб передбачений ст. 65 Бюджетного кодексу і є наступним:

- до доходів бюджету міста Києва зараховується 50 відсотків податку на доходи фізичних осіб, що сплачується на території міста Києва;
- до доходів бюджету міста Севастополя зараховується 100 відсотків податку;
- до доходів бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення зараховується 75 відсотків податку на доходи фізичних осіб, що сплачується на території цих міст;
- до доходів бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення зараховується 25 відсотків податку на доходи фізичних осіб, що сплачується згідно з Податковим кодексом України на відповідній території.

Податок на доходи фізичних осіб залишається бюджетоутворюючим у доходах бюджетів місцевого самоврядування.

2. Реєстраційний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, що справляється виконавчими органами відповідних місцевих рад. Справляння даного збору відбувається також відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» № 755–IV від 15 травня 2003 року.

3. Державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам.

Державне мито – це плата, яка справляється за вчинення юридичних дій та за видачу документів юридичного значення уповноваженими на те органами. Державне мито справляється відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21 січня 1993 року № 7–93, де зазначаються платники, об'єкти, ставки, пільги по державному миту.

4. Плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних місцевих рад.

Отже, вищезазначені: податок з доходів фізичних осіб; реєстраційний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; державне мито, плата за ліцензії на певні види господарської діяльності – відносяться до доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування (бюджетами сіл, селищ, міст) та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів

Нововведенням є те, що крім зазначених вище, до міських бюджетів міст Києва та Севастополя зараховуються наступні доходи, що входять до першого кошику доходів:

- 50 відсотків збору за спеціальне використання лісових ресурсів;
- 50 відсотків збору за спеціальне використання води;
- 50 відсотків плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення;

- плата за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового, ректифікованого виноградного та плодового, спирту-сирцю виноградного та плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- плата за ліцензії на право експорту, імпорту та оптової торгівлі спиртом етиловим, коньячним та плодовим, ректифікованим виноградним та плодовим, спиртом-сирцем виноградним та плодовим;
- плата за ліцензії на право експорту, імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- плата за ліцензії на право оптової та роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами;
- плата за державну реєстрацію.

Вищенаведене підтверджує, що новим Бюджетним кодексом значно укріплено перший кошик доходів саме бюджетів міст Києва та Севастополя, оскільки саме до цих бюджетів, починаючи з 2011 р., зараховується значна частина доходів, які раніше належали державному бюджету.

До бюджетів місцевого самоврядування також віднесено бюджети районів у містах. Статтею 68 Бюджетного кодексу передбачено, що склад доходів та видатків бюджетів районів у містах (у разі їх створення) визначається міською радою відповідно до повноважень, переданих районним у містах радам.

Розглянемо другу групу доходів бюджетів місцевого самоврядування – доходів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Вони, в свою чергу, поділяються на доходи загального та спеціального фондів.

До доходів загального фонду належать наступні:

- податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності. Тобто, це податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, засновником яких є міські, селищні та сільські ради. Податок на прибуток є загальнодержавним податком, з 1 квітня 2011 р. ставка податку становить 23%.
- плата за землю. Згідно зі ст. 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. У ст. 206 Земельного кодексу України від 25.10.2001 р. встановлено, що використання землі в Україні є платним. У п. 14.1.147 ст. 14 Податкового кодексу України закріплено, що плата за землю – загальнодержавний податок, який справляється у формі земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності, сплачується на всій території України фізичними і юридичними особами – власниками земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійними землекористувачами.

Ставки по платі за землю диференціюються залежно від місцезнаходження земельних ділянок та від категорій земель, що оподатковуються.

- Фіксований сільськогосподарський податок у частині, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування. З метою стимулювання розвитку сільськогосподарського виробництва передбачено функціонування спеціального податкового режиму у формі фіксованого сільськогосподарського податку. Згідно із п.п. 9.1.14 ст. 9 Податкового кодексу фіксований сільськогосподарський податок належить до загальнодержавних податків, тобто таких, що є обов'язковими до сплати на усій

території України. Даний податок справляється з одиниці земельної площі у відсотках від її нормативної оцінки та сплата якого замінює сплату окремих податків і зборів. Ставки ФСП диференціюються залежно від: категорії земель; розташування земель; спеціалізації товаровиробника.

- Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів. Тимчасово вільні кошти місцевого бюджету – це обсяг коштів місцевого бюджету, які обліковуються на рахунках загального та/або спеціального фондів на дату їх розміщення на вкладних рахунках і відволікання яких не призведе до втрати платоспроможності місцевого бюджету та виникнення заборгованості за відповідним фондом місцевого бюджету протягом періоду, на який передбачається здійснити розміщення таких коштів. Щорічно приймається Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках». Так, в 2011 році прийнято відповідну постанову КМУ від 12 січня 2011 р. № 6. Даний Порядок визначає процедуру розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках. Особливістю є те, що в 2011 р. дозволяється розміщення на конкурсних засадах тимчасово вільних коштів у банках, статутний капітал яких перевищує 10 млрд гривень. Тимчасово вільні кошти можуть розміщуватися на вкладних рахунках у банках лише у межах поточного бюджетного періоду.
- Плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення; збір за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення. Такі платежі зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування за місцезнаходженням (місцем розташування) відповідних природних ресурсів, а щодо водних об'єктів – за місцем податкової реєстрації платника збору.
- Штрафні санкції за порушення законодавства про патентування. По Податковому кодексу відсутній такий платіж як «плата за торговий патент». Аналогом даного платежу є новий збір, передбачений Податковим кодексом – збір за провадження деяких видів господарської діяльності. Саме платники даного збору зобов'язані придбавати торгові патенти, за неналежне використання яких передбачені штрафні санкції.
- Адміністративні штрафи, що накладаються місцевими органами виконавчої влади та виконавчими органами місцевих рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями.
- Штрафні санкції внаслідок невиконання укладених розпорядником бюджетних коштів договорів з суб'єктами господарювання на придбання товарів, робіт і послуг за рахунок коштів місцевих бюджетів.
- Надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності.
- Плата за надані в оренду водні об'єкти місцевого значення.
- Концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності.
- Кошти від реалізації безхазяйного майна, знайдок, майна, одержаного територіальною грома-

дою в порядку спадкування чи дарування, а також валютних цінностей і грошових коштів, власники яких невідомі.

- Місцеві податки і збори.

За Податковим кодексом (ст.10) до місцевих податків і зборів віднесені наступні:

До місцевих податків належать:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Обов'язковими для встановлення місцевими радами є: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

Охарактеризуємо специфіку нових місцевих податків і зборів.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Платниками по даному податку є фізична і юридична особи – власники об'єктів житлової нерухомості.

Базою оподаткування є житлова площа об'єкта житлової нерухомості для квартири – більше 120 кв. метрів; для житлового будинку – більше 250 кв. метрів. Ставки податку на нерухоме майно встановлюються сільською, селищною або міською радою за 1 кв.м житлової площі об'єкта житлової нерухомості в наступних розмірах: для квартир, житлова площа яких не перевищує 240 кв.м, і житлових будинків, житлова площа яких не перевищує 500 кв.м, – до 1 % розміру мінімальної заробітної плати; у разі перевищення – 2,7 % розміру мінімальної заробітної плати (розмір такої заробітної плати встановлюється на законодавчому рівні за станом на 1 січня звітного року).

Даний податок передбачається ввести з 1 січня 2012 року.

Збір за місця для паркування транспортних засобів.

Платниками збору є юридичні й фізичні особи – підприємці, які відповідно до рішення органа місцевого самоврядування організують і ведуть діяльність по забезпеченню паркування транспортних засобів на площах для платного паркування й спеціально відведених автостоянках.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності по забезпеченню паркування транспортних засобів у гривнях за 1 квадратний метр площі земельної ділянки, відведеного для організації й проведення такої діяльності, у розмірі від 0,03 до 0,15 відсотка мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня року.

Збір за проведення деяких видів підприємницької діяльності.

Даний збір є своєрідним аналогом плати за торговельний патент на деякі види підприємницької діяльності, що існував до введення Податкового кодексу. Платниками збору є суб'єкти господарювання (юридичні особи й фізичні особи – підприємці), які одержують торговельні патенти для здійснення діяльності у сфері роздрібної торгівлі, обміну валютних цінностей, надання деяких платних послуг, а також послуг у сфері розваг.

Ставки збору диференційовані залежно від місцезнаходження пунктів продажу товарів або надання платних

послуг, а також прив'язані до мінімальної заробітної плати. Так, наприклад, на території міста Києва й обласних центрів ставка збору становить від 0,08 до 0,4 розміри мінімальної заробітної плати; на території міста Севастополя, міст обласного значення (крім обласних центрів) і районних центрів – від 0,04 до 0,2 розміри мінімальної заробітної плати; на території інших населених пунктів – до 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня календарного року. Більше високими є ставки збору за здійснення торгівлі валютними цінностями й за здійснення діяльності в сфері розваг.

Туристичний збір.

Туристичний збір є аналогом курортного збору, що існував до введення Податкового кодексу. Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної й міської ради про встановлення туристичного збору, і одержують послуги по тимчасовому проживанню із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк. Ставки даного збору встановлюють у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази стягнення збору, відповідно до відповідного рішення сільських, селищних або міських рад залежно від якості наданих сервісних послуг і природно-кліматичних умов адміністративно-територіальних одиниць.

Єдиний податок за Бюджетним кодексом віднесено не до загального фонду бюджету, а до доходів бюджету розвитку (ст. 71).

До надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів належать наступні.

- Збір за першу реєстрацію транспортного засобу, що зараховується у розмірі:
- 50 відсотків – до міських, селищних і сільських бюджетів у разі реєстрації транспортних засобів на відповідній території; 70 відсотків – до бюджету міста Сімферополя і бюджетів міст – обласних центрів у разі реєстрації транспортних засобів на території цих міст; 60 відсотків – до бюджету міста Києва; 100 відсотків – до бюджету міста Севастополя у разі реєстрації транспортних засобів у даному місті.
- Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності в частині провадження торговельної діяльності нафтопродуктами, скрапленим та стиснутим газом.

Кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що зараховуються у розмірі:

- 100 відсотків – до бюджетів міст Києва та Севастополя; 75 відсотків – до бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення; 60 відсотків – до бюджетів міст районного значення, селищ і сіл.
- 70 відсотків грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в тому числі:
- до сільських, селищних, міських бюджетів – 50 відсотків; до бюджетів міст Києва та Севастополя – 70 відсотків.
- Власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок відповідного місцевого бюджету.
- 70 відсотків збору за забруднення навколишнього природного середовища, в тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів – 50 відсотків;

до бюджетів міст Києва та Севастополя – 70 відсотків.

Слід відзначити, що зазначеного збору по Податковому кодексу не існує, він замінений на екологічний податок, до Бюджетного кодексу ще зміни не внесені.

- Повернення кредитів, наданих з місцевих бюджетів індивідуальним сільським забудовникам, молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла.
- Надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів.

Такими є доходи бюджетів місцевого самоврядування.

В даній статті проаналізовані зміни, які внесені до формування доходів бюджетів місцевого самоврядування в результаті прийняття нового Бюджетного та Податкового кодексів. Вищенаведене засвідчує, що досить суттєво змінилась структура доходів місцевих бюджетів:

- скорочено перелік доходів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів;
- посилено доходи загального та спеціального фондів місцевих бюджетів шляхом передачі до даної групи таких надходжень як плата за землю, адміністративні штрафи, що накладаються місцевими органами виконавчої влади та інші;
- значно скорочено перелік раніше існуючих місцевих податків і зборів, посилення їх єдиним податком та збором за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

На наш погляд, не є позитивним виключення з переліку місцевих податків і зборів ринкового збору, адже даний збір був бюджетоутворюючим в системі місцевих податків і зборів. Не приведено у відповідність положення Бюджетного кодексу стосовно фіксованого податку, який сплачувався за умови сплати ринкового збору (ринковий збір відмінено, а фіксований податок в Бюджетному кодексі залишено). І такі неузгодження не є поодинокими.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у пошуку шляхів посилення фінансових засад місцевого самоврядування в країні.

Література.

1. Місцеве самоврядування в Україні: стан та перспективи розвитку. Аналітична доповідь. – К. : НІСД, 2009. – 62 с.
2. Ільяшенко В. А. Бюджетне фінансування органів місцевого самоврядування України / В. А. Ільяшенко // Держава та регіони. Сер. : Державне управління. – 2010. – № 4. – С. 117–122.
3. Крайник О. П. Децентралізація управління фінансовими ресурсами регіону // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. С. Загорського, А. В. Ліпенцева. – Львів, 2009. – Вип. 21. – С. 373–378.
4. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755–VI // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

УДК 352.075

Андрій Сандуленко

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття звернена до сучасних проблем місцевого самоврядування. Обґрунтовується необхідність удосконалення нормативно-правової бази та розмежування компетенції в середині самого місцевого самоврядування.

Ключові слова: місцеве самоврядування, компетенція, повноваження, нормативно-правове регулювання, статут, територіальна громада, органи місцевого самоврядування.

Актуальність теми дослідження обумовлена, крім того, складними, суперечливими процесами становлення локальної демократії, неоднозначним, амбівалентним ставленням до неї держави. З одного боку, має місце позитивне ставлення — визнання, легалізація, нормативна регламентація й гарантування місцевого самоврядування, прийняття цілої низки найважливіших документів, спрямованих на інституціоналізацію місцевого самоврядування в Україні. У зв'язку з цим особливого значення набуває розроблення теоретичних основ становлення й розвитку форм місцевого самоврядування України, що має стати вихідним для досліджень з цієї проблематики.

Дослідження питань розвитку місцевого самоврядування присвячена низка праць вітчизняних науковців. Серед таких можна зазначити роботи: В. В. Болотіна, Є. В. Берескова, Є. М. Китова, О. Д. Будакова, О. О. Віхарева, В. І. Васильєва, Т. М. Балкіної та інших. Постановка завдання. Стаття спрямована на розгляд організаційно-правових форм розмежування компетенції місцевого самоврядування та удосконалення на цій основі діючого законодавства та розмежування функцій в середині місцевого самоврядування.

Організаційно-правовою основою місцевого самоврядування є Конституція України. На її основі формується відповідна законодавча база і організаційна структура місцевого самоврядування. Подальшим підґрунтям правового регулювання місцевого самоврядування виступають закони: «Про місцеве самоврядування в Україні»; «Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування» та сама Хартія; «Про столицю України – місто-герой Київ»; «Про органи самоорганізації населення»; «Про статус депутатів місцевих рад»; «Про службу в органах місцевого самоврядування»; «Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів». Окремі правові норми, що стосуються організаційно-правової та основи місцевого самоврядування врегульовані Бюджетним та Земельним кодексами України, а також іншими законами України.

Законодавство про місцеве самоврядування має значні прогалини, через відсутність належної його систематизації, формами якої є інкорпорація та кодифікація. Тому виникає думка щодо можливості підготовки та прийняття Кодексу «Про місцеве самоврядування».

Органи місцевого самоврядування всіх рівнів можуть здійснювати повноваження органів державної виконавчої влади, надані їм законом. Ці повноваження за своїм характером є делегованими органами місцевого